

Borås kommun

Boras.stad@boras.se

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Viskaforsskolan F-9

i Borås kommun

Uppföljning av tillsyn i Viskaforsskolan F-9

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Borås kommun under hösten 2016. Skolinspektionen fattade den 3 februari 2017 beslut efter tillsyn för Viskaforsskolan F-9. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Borås kommun inkom med den 13 september 2017 samt de uppgifter som lämnades vid Skolinspektionens uppföljningsbesök som genomfördes den 8, 13 och 24 november 2017 i verksamheten. Vid besöket intervjuades elever, lärare, elevhälsan samt rektor. Det genomfördes även verksamhetsbesök.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
2. Extra anpassningar och särskilt stöd		
Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.	Föreläggande vid vite	2018-06-05

Beslut

2018-03-05

3 (30)

Dnr 43-2016:4682

	Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.	Föreläggande vid vite	2018-06-05
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling			
	Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.	Föreläggande vid vite	2018-06-05
5. Förutsättningar för lärande och trygghet			
	Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.	Föreläggande vid vite	2018-06-05

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
1. Undervisning och lärande	
Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna.	Brist avhjälp
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	
Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.	Brist avhjälp

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Skolinspektionen avslutar tillsynen avseende de brister som har avhjälpats.

I detta beslut tar inte Skolinspektionen ställning till om en ansökan om utdömmande av det tidigare vietsföreläggandet daterat den 3 februari 2017 ska lämnas in till förvaltningsrätten. Detta prövas i särskild ordning.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Borås kommun att vid vite av 1 000 000 senast den 5 juni 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Borås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Beslut

2018-03-05

5 (30)

Dnr 43-2016:4682

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

Lärare och övrig skolpersonal ska anmäla till rektor om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att stöd getts i form av extra anpassningar eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens tidigare beslut

I beslut den 3 februari 2017 förelade Skolinspektionen Borås kommun att, vid vite om 1 000 000 kr, vidta åtgärder för att avhjälpa ett flertal brister i verksamheten vid Viskaforsskolan F-9. Borås kommun förelades bland annat

Beslut

2018-03-05

6 (30)

Dnr 43-2016:4682

att vidta åtgärder för att se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds på skolenheten och, om eleven bedöms vara i behov av särskilt stöd, att sådant stöd ges på det sätt och i den omfattning som utredningen visar att eleven har behov av.

I beslutet konstaterade Skolinspektionen brister i skolans arbete med att uppmärksamma, anmäla och skyndsamt utreda anmälningar om att elever kan vara i behov av särskilt stöd. Skolinspektionens utredning visade bland annat att arbetsgången avseende elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd inte fungerade tillfredställande. De extra anpassningar som sattes in för elever pågick ofta under lång tid och de följdes inte alltid upp systematiskt av lärarna för att utvärdera om anpassningarna gett önskat resultat på elevens kunskapsutveckling. Resultatet blev att det i många fall tog omotiverat lång tid innan det uppmärksammades och anmälades till elevhälsa och rektor att en elev kunde vara i behov av särskilt stöd: därmed dröjde det även för länge innan en utredning om särskilt stöd kunde påbörjas. Skolinspektionens utredning visade också att det ofta – när en anmälan väl nått rektor och elevhälsa – dröjde alltför lång tid innan en utredning kunde genomföras. Det framkom att elevhälsan vid skolenheten varit ofullständig under en längre tid och att elevhälsan till följd av detta inte hunnit med sitt uppdrag att ta emot och utreda elevers behov av särskilt stöd. Elever tvingades ofta vänta länge på resultatet av en sådan utredning och därmed på särskilt stöd. Skolinspektionen konstaterade i sitt beslut att elever därmed riskerade att bli utan det särskilda stöd de har rätt till. Tillsynen visade att skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd skyndsamt hade varit eftersatt under ett antal år. Tillsynen visade också bl.a. att elever inte alltid gavs det särskilda stöd som en utredning visat att de är i behov av.

I Skolinspektionens beslut angavs att Borås kommun senast den 13 september 2017 skulle inkomma med en redovisning av vidtagna åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. En sådan redovisning inkom till Skolinspektionen den 13 september 2017.

Huvudmannens redovisade åtgärder

I den redovisning av vidtagna åtgärder som huvudmannen har inkommit med till Skolinspektionen beskriver huvudmannen flera olika åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med ovan beskrivna brister gällande skolans arbete med särskilt stöd.

I redovisningen uppger huvudmannen bland annat att lärare under våren 2017 kartlade alla elever som riskerade att inte uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Kartläggningarna gjordes för att upptäcka elever som eventuellt

uppvisade sådana svårigheter att de kunde vara i behov av särskilt stöd. Huvudmannen tillsatte kompetensförstärkning i form av extern specialpedagog som anlätades på timmar för att utreda de elever där lärarnas kartläggning visade att elever var i behov av utredning för särskilt stöd. Huvudmannen anger i sin redovisning till Skolinspektionen att alla utredningar gällande särskilt stöd skulle vara klara i september 2017. Huvudmannen uppger vidare att skolan inte lyckats rekrytera någon specialpedagog till Viskaforsskolan inför läsåret 2017/18 utan att en specialpedagog arbetat tillfälligt på skolan under veckorna 34-36 med att genomföra utredningar om särskilt stöd, analysera dessa och skriva åtgärdsprogram. Ytterligare en specialpedagog har anställts som timanställd för att genomföra utredningar av elevers behov av särskilt stöd.

Vidare anger huvudmannen att personalen varit på utbildning kring arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd samt att nya rutiner för extra anpassningar och särskilt stöd har implementerats på skolenheten. Digitala klasskort har införts på Viskaforsskolan där läraren gör en prognos för varje elev ifall eleven visar på förutsättningar att uppnå kunskapskraven eller ej. Syftet med de digitala klasskorterna är att lärarna i ett tidigare stadium ska kunna uppmärksamma elever som kan vara i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Uppföljningsmöten har införts där varje klasslärare kommer att ha ett möte med biträdande rektor för att följa upp alla elevers kunskapsutveckling utifrån de digitala klasskorterna och för att i tid kunna sätta in åtgärder för de elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen.

Ovanstående har enligt huvudmannen resulterat i att Viskaforsskolan F-9 vid höstterminsstart 2017 var ikapp med alla utredningar gällande särskilt stöd. Vidare anger huvudmannen att de digitala klasskorterna och månadsmötena med biträdande rektor, enligt uppgift från lärarna, har fungerat väl för att upptäcka elever som kan vara i behov av utredning för särskilt stöd.

Skolans rutin med att följa upp elevernas frånvaro har setts över så att rutinen nu följs av alla lärare vilket ger bättre förutsättningar för skolan att följa upp elever som har 15 procent frånvaro eller mer och vid dessa fall föra dialog om lämpliga åtgärder med elev och elevens föräldrar.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

För att komplettera huvudmannens redovisning genomförde Skolinspektionen uppföljningsbesök på Viskaforsskolan F-9 den 8, 13 och 24 november 2017. Vid besöken intervjuades elever, lärare, elevhälsan och rektorn. Kompletterande dokumentation i form av åtgärdsprogram och utredningar inkom till Skolinspektionen den 30 januari 2018 (se mer nedan).

Beslut

2018-03-05

8 (30)

Dnr 43-2016:4682

Lärare som undervisar i *årskurserna 1-3* uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök bland annat att de nya rutiner som skapats med elevuppföljning varje månad fungerar bra och minskar risken för att någon elev i behov av stöd inte uppmärksammas i tid. Lärarna uppger även att huvudmannen har tillskjutit resurser vilket ökat tryggheten för eleverna.

Lärarna berättar dock att det fortfarande under höstterminen 2017 finns elever i *årskurserna 1-3* som de bedömer är i behov av särskilt stöd men som inte får detta. Att elever inte får det särskilda stöd som de har behov av beror enligt lärarna på olika orsaker. En orsak är, enligt lärarna, att elevernas eventuella behov av särskilt stöd inte alltid når elevhälsa och rektor. Detta beror, enligt lärarna, på att lärarna inte alltid hinner med att uppmärksamma alla elevers individuella behov; de fortsätter då istället att arbeta vidare med de extra anpassningar som satts in för eleverna, trots att anpassningarna inte ger önskad effekt på elevernas kunskapsutveckling. En lärare berättar att den turbulenta situationen som rådde i en klass i våras och som har fortsatt under hösten 2017, har gjort att läraren inte hunnit med att uppmärksamma alla elevers behov. Läraren säger att det märks på undervisningen i matematik och svenska i denna klass att flera av eleverna inte har de kunskaper som krävs för att kunna följa med i undervisningen. Situationen är liknande i en annan klass, uppger en annan lärare.

En annan orsak till att elever inte får det särskilda stöd de har behov av är, enligt lärarna, att resurserna inte räcker till. Vid intervjun berättar lärarna att det finns elever i dessa årskurser som blivit utredda för särskilt stöd, men som trots detta inte får det stöd som utredningen visat att de är i behov av. Lärarna nämner bl.a. en elev som efter utredning om särskilt stöd bedömts vara i behov av en resursperson, men som trots detta inte har kunnat få det behovet tillgodosett. En av lärarna berättar att det för en annan elev står i åtgärdsprogrammet att eleven ska få enskild undervisning, men att det inte finns någon personal som har tid att ge enskild undervisning till eleven. I den klassen har en insats för förbättrad läsförståelse påbörjats som omfattar alla eleverna i klassen, vilket gjort att den resursperson som var tänkt att ge den aktuella eleven enskild undervisning är upptagen med att arbeta intensivt med övriga elevers läsförståelse, berättar läraren. I ytterligare en klass finns en elev som har utretts för särskilt stöd och som inte får det beslutade stödet eftersom läraren i den klassen är ensam med eleverna i klassrummet och inte hinner med att ge eleven det beslutade stödåtgärderna, uppger en annan lärare.

På Skolinspektionens fråga ifall beslut om åtgärdsprogram alltid föregås av en utredning av elevens behov av särskilt stöd svarar flera lärare att så inte är fallet utan att det händer att rektor beslutar om att upprätta åtgärdsprogram utan att någon utredning av elevens behov har föregått beslutet. Istället kan det

Beslut

2018-03-05

9 (30)

Dnr 43-2016:4682

räcka med att läraren beskriver för rektorn hur hen uppfattar en elevs svårigheter och behov för att rektorn ska fatta beslut om åtgärdsprogram för en elev.

När Skolinspektionen frågar vilken roll elevhälsan på skolan har i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, säger lärarna att det inte finns någon riktig elevhälsa på skolan och att det därför är rektor eller biträdande rektor som medverkar i arbetet med extra anpassningar. Det är också dessa personer som fattar beslut om när utredningar av särskilt stöd ska göras samt när åtgärdsprogram ska upprättas. Några lärare säger att det är väldigt oklart för dem vems ansvar det är att utföra de åtgärder som har beslutats om i ett åtgärdsprogram.

I intervju med lärare som undervisar i *årskurs 4-6* framkommer inget annat än att arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd fungerar.

Lärare som undervisar i *årskurs 7-9* uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att skolans avsaknad av specialpedagog resulterat i att det finns elever som inte utretts skyndsamt efter att lärare uppmärksammat elevhälsan på elevens behov av utredning för särskilt stöd. En elev har, enligt en av lärarna, väntat hela våren på att en utredning av dennes behov av särskilt stöd ska påbörjas. Läraren säger att hen varit på upprepade möten med elevhälsan och diskuterat elevens behov, men att det inte har påbörjats någon utredning under hela vårterminen. Det är först under oktober som det bestämts att en utredning ska göras för att utreda elevens behov. I väntan på att utredningen påbörjas har det beslutats, utifrån vad lärarens gjorda kartläggning av elevens kunskapsnivå visat, att eleven ska få lästräning under den tid som eleven utreds vidare. Det har även bestämts att eleven ska få ett åtgärdsprogram under den tid som utredningen pågår.

En lärare tillägger i intervjun att det är ett problem på skolan att det saknas nyckelpersoner i skolans elevhälsa vilket får konsekvenser då det tar längre tid att utreda elevers behov av särskilt stöd och det finns färre valmöjligheter i vem som kan ge särskilt stöd till eleverna. Enligt flera lärare finns det elever som inte får det särskilda stöd som eleverna har rätt till eftersom det saknas resurser på skolan för att kunna möta elevernas behov och för att kunna verkställa de åtgärder som beslutats om.

På fråga från Skolinspektionen om det finns elever som, på grund av att stödfunktioner i elevhälsan saknats under en längre tid, inte får särskilt stöd och därmed riskerar att inte nå målen för utbildningen, svarar samtliga lärare i *årskurs 7-9* som medverkar i intervjun att så är fallet. Det saknas en

Beslut

2018-03-05

10 (30)

Dnr 43-2016:4682

kompetens i elevhälsan som kan ta över och utreda eleverna vidare för att få en komplett bild över elevens svårigheter, säger lärarna.

Skolinspektionen har vid sitt uppföljningsbesök även intervjuat resurspersoner som undervisar ett fåtal elever i den särskilda undervisningsgruppen benämnd Ryttaren, som är belägen i egna lokaler på skolans område. Resurspersonerna uppger i intervju att de i några fall inte känner till om eleven som de undervisar har ett åtgärdsprogram eller inte. En av resurspersonerna uppger att hen under hösten inte fått någon handledning eller har haft någon kontakt med specialpedagog för att kunna stödja eleverna i den särskilda undervisningsgruppen på rätt sätt. Den andra resurspersonen uppger att hen i uppdraget med en elev har blivit instruerad av biträdande rektor att undervisa eleven i den mån det går. Eleven undervisas inte i alla ämnen och i vissa ämnen undervisas eleven ihop med elever som är betydligt äldre och som även de har sin undervisning i den särskilda undervisningsgruppen. Eleven undervisas enbart av en resursperson som saknar pedagogisk utbildning. Resurspersonen tar emot uppgifter från elevens klasslärare som eleven ska arbeta med under ledning av resurspersonen.

Vid intervju med lärare till elever som har hela sin undervisning eller delar av sin undervisning i den särskilda undervisningsgruppen uppger lärarna att de lämnar uppgifter, till resurspersonen, som eleverna i den särskilda undervisningsgruppen ska arbeta med, men att lärarna aldrig möter eleven eller undervisande resursperson.

Elevhälsan uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att de anser att det finns elever på skolan som inte får det särskilda stöd de har behov av och rätt till. De säger att eleverna inte alltid får det stöd som genomförda utredningar visar att de har behov av då det saknas tillgång till personal på skolan som kan ge det stödåtgärder som eleverna, enligt utredningen, har rätt till. Elevhälsan uppger att de som grupp inte har kunskap om hur den rutin som finns framtagen kring extra anpassningar och särskilt stöd fungerar i praktiken, eller vilken effekt den reviderade rutinen som skolan gjort efter Skolinspektionens beslut, har fått för elevernas förutsättningar att nå målen. Representanterna i elevhälsan säger att de inte vet vilka anpassningar som genomförs för eleverna eftersom de inte är delaktiga i det arbetet. Elevhälsan uppger att de inte känner till vem som har överblick över arbetet med särskilt stöd eller hur de särskilda stödåtgärder som har satts in har följs upp. De upplever att mycket av arbetet med extra anpassningar sker utan inblandning av elevhälsan och att diskussionerna kring extra anpassningar istället sker mellan lärarna och biträdande rektor vid deras återkommande möten. Elevhälsan uppger att de inte känner till om det görs uppföljningar av

Beslut

2018-03-05

11 (30)

Dnr 43-2016:4682

elevernas åtgärdsprogram. Mycket av det arbetet görs troligtvis också av biträdande rektor, spekulerar elevhälsan.

Skolpsykologen uppger att flera av de elever som hon fått i uppdrag att utreda har, före hennes utredning, saknat åtgärdsprogram trots att eleverna har uppenbara svårigheter i skolsituationen och har haft det under lång tid. Skolpsykologen säger att det är ett problem att hon inte får information om eleverna hon ska utreda och hon vet inte vad elevernas problembild består av när hon får i uppdrag att utreda elever. Övriga professioner i elevhälsan bekräftar att de upplever samma svårigheter i den överlämning av elever som de får i uppdrag att arbeta med. Samma svårigheter finns med de utredningar som de inhyrda specialpedagogerna har gjort av ett antal elever, anser elevhälsan. Elevhälsan har inte fått någon överlämning om vad dessa utredningar har visat. Elevernas svårigheter och behov kommuniceras inte med elevhälsans professioner, enligt elevhälsan.

Rektor uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att den specialpedagog som under hösten varit timanställd inte ingår i elevhälsan och inte deltar när de diskuterar nya elevärenden som lärare vill ta upp med elevhälsan.

Skolinspektionen redogör, i intervju med rektorn, för lärarnas uppfattning om att det inte finns tillräckliga resurser på skolan för att alla elever ska få det särskilda stöd som rektorn har beslutat om i åtgärdsprogrammen. Detta är inget som rektorn säger sig känna till. Tvärtom uppger rektorn att det denna termin finns gott om resurser på skolan för att kunna möta elevernas behov.

Rektorn uppger vidare att anledningen till att det dragit ut på tiden med att påbörja utredningar om särskilt stöd är att det har tagit lång tid innan elevhälsan har fått in kartläggningarna från lärarna vilket gör att arbetet med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd har avstannat.

Ett annat skäl till att elevers behov av särskilt stöd inte kunnat utredas skyndsamt är att det under en period under vårterminen brast i huvudmannens stöd med att ordna med testinstrument för att få LOGOS-utredningar att fungera, säger rektorn. Detta har medfört att alla elever inte skyndsamt har utretts och inte har fått särskilt stöd som det senare har visat sig att de haft rätt till, säger rektorn.

Rektorn säger att hon känner till att det är oroligt bland vissa elever i en del klasser vilket påverkar lärares förutsättningar att tillgodose alla elevers behov. Rektor poängterar att bara för att en elev uppvisar svårigheter i undervisningssituationen är det inte säkert att eleven behöver utredas för särskilt stöd. Rektor uppger att hon inte tycker att lässvårigheter hos en elev

Beslut

2018-03-05
12 (30)
Dnr 43-2016:4682

eller att elever inte kan sitta still på en stol under lektionen motiverar att eleven är i behov av utredning eller behov av särskilt stöd. När det gäller den klass där läraren uppgett för Skolinspektionen att alla elever inte får det stöd de har rätt till, sker istället intensivsatsningar med eleverna för att underlätta för läraren i undervisningen av eleverna och övriga elever i klassen.

Komplettering som inkommit från huvudmannen efter Skolinspektionens uppföljningsbesök

Skolinspektionen har efter genomfört uppföljningsbesök begärt in en komplettering från huvudmannen avseende utredning och beslut om särskilt stöd för ett antal utvalda elever. Skolinspektionen begärde att få in genomförda utredningar och åtgärdsprogram för läsåret 2016/17 och för innevarande läsår för tre utvalda elevgrupper. Elevgrupperna utgjordes av följande tre kategorier:

- Elever som har omfattande frånvaro under längre tid.
- Elever som går hela eller delar av sin utbildning inom särskild undervisningsgrupp (Ryttaren).
- Elever i årskurs 8 som har betyget F i ett eller flera No-ämnen och som har haft det i flera terminer.

Efterfrågad komplettering inkom till Skolinspektionen den 30 januari 2018.

Vid genomgång av elevakterna kan Skolinspektionen konstatera att det för ett flertal elever, inom alla tre kategorier, saknas utredningar av elevens behov av särskilt stöd till grund för det åtgärdsprogram som beslutats.

Ett exempel, från elevgruppen med omfattande frånvaro under längre tid, är en elev som endast läser tre ämnen. Enligt elevens åtgärdsprogram sker detta till största delen i hemmet. I elevakten som Skolinspektionen tagit del av finns inga utredningar av elevens behov av särskilt stöd redovisade som underlag till elevens åtgärdsprogram. Första åtgärdsprogrammet som finns i den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av är beslutat i september 2017. En kort redovisning av orsaken till åtgärderna som beskrivs i åtgärdsprogrammet finns som bilaga till elevakten. Redovisningen är underskriven av biträdande rektor.

Ett annat exempel är hämtat från elevgruppen som inte uppnått minst E i ett eller flera No-ämnen under ett flertal terminer. En av eleverna i denna grupp har haft extra anpassningar som finns redovisade av läraren som undervisar i No-ämnena. Enligt dokumentet har de extra anpassningarna inte gett önskad effekt på elevens kunskapsutveckling. Dokumentet är undertecknat 18 april

Beslut

2018-03-05
13 (30)
Dnr 43-2016:4682

2017 och 28 januari 2018. Ingen utredning av elevens behov av särskilt stöd finns redovisad men i åtgärdsprogrammet står det att en pedagogisk utredning är påbörjad. Åtgärdsprogrammet är beslutat 29 januari 2018 utan genomförd utredning som grund för beslutet.

Ett tredje exempel är hämtat från elevgruppen som går i särskild undervisningsgrupp. Eleven är placerad i särskild undervisningsgrupp på heltid med enskild undervisning. Åtgärdsprogrammet är beslutat 17 oktober 2017. Inget tidigare åtgärdsprogram finns redovisat i den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av. Utredning av elevens behov av särskilt stöd saknas. Beslut om att avsluta åtgärdsprogram finns daterat 18 december 2017, det framgår inte av beslutet vad som är skälet till att avsluta åtgärdsprogrammet.

Ytterligare ett exempel från samma elevgrupp är en elev vars åtgärdsprogram anger att eleven bland annat har behov av att utredas för läs- och skrivsvårigheter. Det anges i elevens åtgärdsprogram att en LOGOS-utredning ska genomföras av specialpedagog. Det saknas dock datum för när denna utredning ska påbörjas. Vårdnadshavare och elev har fyllt i ett frågeformulär om hur de upplever skolsituationen, men det finns inga ytterligare utredningar som beskriver elevens svårigheter och behov. Åtgärdsprogrammet är beslutat 15 december 2017, inget tidigare åtgärdsprogram finns redovisat som Skolinspektionen tagit del av.

Vid genomgång av elevakterna kan Skolinspektionen vidare konstatera att 12 av de 17 eleverna, vars akter Skolinspektionen tagit del av, har anpassad studiegång som en åtgärd. I flera av fallen finns ingen utvärdering av den anpassade studiegången, det finns inte heller för flertalet av eleverna med anpassad studiegång någon plan för hur och när eleverna ska återkomma till sin ordinarie undervisningsgrupp.

Rättslig reglering

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är

uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Rektorn har också enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

I förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 276 och 278) anges att elevhälsan i dess individuellt inriktade arbete har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Elevhälsans mål är att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleven. Syftet med en samlad elevhälsa är bland annat att den ska resultera i beslut om specialpedagogiska åtgärder för eleven.

Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen

Mot bakgrund av huvudmannens redovisning, inkommen komplettering och vad som kommit fram vid uppföljningsbesöken bedömer Skolinspektionen att de åtgärder som huvudmannen vidtagit inte är tillräckliga för att Skolinspektionens föreläggande från den 3 februari 2017 ska anses ha följts i den del som avser bristerna rörande särskilt stöd.

Uppföljningen visar att elevers behov av särskilt stöd fortfarande inte alltid utreds skyndsamt på skolenheten. Både lärare och rektor uppger i intervju att det fortfarande förekommer att elever som inte befaras nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att extra anpassningar satts in, inte anmäls skyndsamt till rektorn och elevhälsan för behov av utredning. Om en elevs behov inte anmäls till rektor och elevhälsa riskerar elevens behov av särskilt stöd att inte bli uppmärksammat och eleven att bli utan det särskilda stöd denne behöver. Av de intervjuades utsagor framgår också att det fortfarande kan ta lång tid att genomföra utredningar om särskilt stöd: elever får ibland vänta orimligt länge från det att elevens behov anmäls till dess att en utredning är klar och därmed på det underlag som behövs för att kunna sätta in adekvat särskilt stöd. Skolan har förvisso tagit ett krafttag och utrett den stora andel elever som vid tidpunkten för Skolinspektionens tidigare beslut låg på kö i väntan på utredning, men det återstår fortfarande ett antal elever som ännu inte fått sina behov av särskilt stöd utrett fullt ut.

Av både uppgifter som lämnats vid intervjuer och av de elevakter som Skolinspektionen tagit del av framgår även att det förekommer att rektor beslutar om att upprätta åtgärdsprogram utan att elevernas behov av särskilt stöd först har utretts.

Om en elevs behov inte utreds alls, eller inte utreds skyndsamt, riskerar eleven att bli utan det särskilda stöd som denne har rätt till enligt skollagen. Utan en utredning är det också svårt för lärare och rektor att veta att eventuella insatser

Beslut

2018-03-05

15 (30)

Dnr 43-2016:4682

som sätts in verkligen är adekvata och motsvarar elevens behov och därmed hjälper eleven. Det finns således en uppenbar risk att elever ges felaktiga stödåtgärder eller inte ges särskilt stöd på det sätt eller i den omfattning som de har behov av efter att extra anpassningar visat sig inte vara ett tillräckligt stöd för eleven.

Uppföljningen visar också att det fortfarande finns elever som inte ges det särskilda stöd som en utredning visat att de är i behov av. Det framkommer i intervju med lärarna och elevhälsan att de särskilda stödåtgärder som beslutats om i en elevs åtgärdsprogram inte alltid kan verkställas till följd av att skolans resurser ibland begränsar vilka möjligheter det finns att ge det särskilda stöd som eleven är i behov av. Det är inte heller tydligt för berörda på skolan vem som ska verkställa att de specifika åtgärder som beslutats i åtgärdsprogram genomförs så att åtgärderna kommer eleven till del.

När det gäller elever som har sin huvudsakliga undervisning i särskild undervisningsgrupp och elever som har hela eller delar av sin undervisning i hemmet framgår det av beslutade åtgärdsprogram att det är elevassistenter eller resurspersoner utan erforderlig pedagogisk utbildning som ska ansvara för att eleverna ges den undervisning och det särskilda stöd som beslutats om. Skolinspektionen konstaterar att detta sätt att försöka tillgodose elevernas stödbehov – att personal utan pedagogisk utbildning ansvarar, helt eller delvis, för undervisningen och det särskilda stödet – medför en uppenbar risk för att eleverna inte får den undervisning och det särskilda stöd som de är i behov av och har rätt till.

Skolinspektionen vill även betona allvaret i att det, enligt den dokumentation som Skolinspektionen begärt in, finns elever som har beslut om anpassad studiegång utan att dessa elevers behov av särskilt stöd har utretts eller att det går att utläsa att mindre ingripande åtgärder har prövats för eleverna, innan beslut tagits om anpassad studiegång. Beslut om anpassad studiegång är en ingripande åtgärd som ska föregås av noggranna överväganden och användas restriktivt eftersom det innebär att skolan gör avvikelser för en elev från timplanen som normalt gäller för skolan. Det i sin tur innebär att elever med anpassad studiegång riskerar att lämna grundskolan utan fullständig utbildning och utan behörighet till gymnasieskolans nationella program. Av de beslut som rektorn fattat för elever som har anpassad studiegång framgår inte heller alltid vilka delar av ämnen eller hela ämnen som anpassats bort eller om det finns någon plan för hur eleverna ska återgå till sin ordinarie undervisning.

Vidare framkommer vid uppföljningsbesöket att de olika kompetenserna i skolans elevhälsa inte används för samråd i arbetet med att bedöma lämpliga stödåtgärder för elever. Elevhälsan är inte heller delaktiga vid framtagandet av

åtgärdsprogram och vid uppföljning och utvärdering av detsamma. Därmed finns risk att viktiga aspekter inte tas tillvara som kan påverka elevens möjligheter att få det stöd som eleven har rätt till och som bidrar till att eleven kan nå målen för utbildningen.

Skolinspektionens uppföljning visar således sammantaget att de brister som konstaterades i Skolinspektionens beslut den 3 februari 2017 kvarstår. De åtgärder som vidtagits sedan föregående tillsynsbesök i verksamheten har inte inneburit att bristerna avhjälpits i sin helhet, utan huvudmannen måste vidta ytterligare åtgärder för att verksamheten ska uppfylla författningarnas krav gällande arbetet med särskilt stöd. Mot ovanstående bakgrund kan Skolinspektionen konstatera att skolenhetens arbete med särskilt stöd inte uppfyller författningarnas krav

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som konstaterats ovan uppfyller inte Borås kommuns verksamhet vid Viskaforskolans F-9 de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Borås kommun föreläggs därför, på nytt, att fullgöra sina skyldigheter och vidta de åtgärder som beskrivits ovan för att avhjälpa bristerna.

Vid Skolinspektionens tillsyn under hösten 2016 med beslut februari 2017 konstaterade Skolinspektionen brister i Viskaforsskolans F-9 arbete med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd och att ge särskilt stöd till elever på det sätt och i den omfattning, som utredningen visat att eleven har behov av. Skolinspektionen kan, efter genomförd uppföljning, konstatera att allvarliga brister fortfarande föreligger i skolans arbete i dessa avseenden. Det är fortfarande så att elevers behov av särskilt stöd inte alltid utreds skyndsamt och att elever inte ges det särskilda stöd som utredningen visat att de är i behov av. Skolinspektionen kunde redan i sitt beslut i februari 2017 konstatera att

bristerna inom detta område pågått under en längre tid. Nu har ytterligare två terminer passerat utan att kommunen kunnat komma tillrätta med bristerna fullt ut.

De elever som drabbas av bristerna är framförallt sådana som får betraktas som särskilt utsatta. Bristerna har nu pågått under mycket lång tid. Det är därför angeläget att bristerna inom detta centrala område snarast rättas till. Bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Med hänsyn till detta och, då det inte framkommit att det av särskilda skäl skulle vara obehövt, bedömer Skolinspektionen att föreläggandet i denna del ska förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens tidigare beslut

Skolinspektionen förelade i beslut den 3 februari 2017 Borås kommun vid vite om 1 000 000 kr att vidta åtgärder för att avhjälpa ett flertal brister i verksamheten på Viskaforssskolan F-9. Borås kommun förelades bland annat att vidta åtgärder för att se till att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero (bristerna som konstaterades i arbetet med trygghet och i det

Beslut

2018-03-05

18 (30)

Dnr 43-2016:4682

målinriktade arbetet mot kränkande behandling behandlas längre fram i detta beslut).

I beslutet konstaterade Skolinspektionen att det fanns brister i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna studiero. Skolinspektionens utredning visade att undervisningen ofta stördes av elever och att det fanns elever som sprang runt, skrek eller gick ut och in i klassrummet under pågående lektion så att de andra eleverna inte kunde koncentrera sig. I de lägre årskurserna framkom exempel på klasser där läraren såg sig tvungen att planera undervisningen utifrån att studieron ofta brast påtagligt på eftermiddagarna. Tillsynen visade att det bland eleverna som störde studieron fanns elever som saknade adekvata extra anpassningar och särskilt stöd .

I Skolinspektionens beslut angavs att Borås kommun senast den 13 september 2017 skulle inkomma med en redovisning av vidtagna åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. En sådan redovisning inkom till Skolinspektionen den 13 september 2017.

Huvudmannens redovisade åtgärder

I den redovisning som huvudmannen har inkommit med till Skolinspektionen uppger huvudmannen att flera olika åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med bristerna i studieron.

I redovisningen anges bland annat att det har genomförts kompetensutvecklingsåtgärder för personalen. Gemensam dokumentation med förhållningsätt och struktur för lektioner har tagits fram i detta sammanhang. Ett exempel på detta är dokumentet "God undervisning på Viskaforsskolan".

Exempel på andra åtgärder är att studie- och yrkesvägledaren genomfört motivationssamtal med utvalda klasser, dels på gruppnivå och dels på individnivå. I vissa klasser har särskilda åtgärder genomförts utifrån "Att vända en klass" som är ett utarbetat material för klasser som saknar trygghet och studiero.

Huvudmannen har genomfört en elevenkät inom området trygghet och studiero och utifrån resultatet av denna vidtagit åtgärder. Exempelvis har mobilförbud införts för alla elever under hela skoldagen.

Ovanstående har enligt huvudmannen resulterat i att Viskaforsskolan F-9 har arbetat fram en gemensam struktur för lektionerna. Denna omfattar dock, enligt huvudmannen, ännu inte alla lärare. I de klasser som arbetat med "Att vända en klass" uppger såväl elever som lärare att det blivit lugnare, enligt huvudmannen.

Huvudmannen genomförde i september 2017 en undersökning bland skolans elever för att ta reda på hur de upplevde tryggheten och studieron.

Huvudmannen uppger att resultatet av undersökningen visade att det fortfarande fanns fyra klasser där det kvarstod brister gällande trygghet och studiero.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

För att komplettera huvudmannens redovisning genomförde Skolinspektionen uppföljningsbesök på Viskaforsskolan F-9 den 8, 13 och 24 november 2017. Vid besöken intervjuades elever, lärare, elevhälsan och rektorn.

Elever som går på mellanstadiet uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att det finns flera klasser där det inte är studiero. att elever spelar på sina Ipads så att de stör undervisningen för andra elever. De uppger vidare att det ofta förekommer högt prat mellan eleverna i klassrummet under lektionerna. Enligt eleverna är det så stökigt i klassen ungefär varannan lektion och att det kan vara svårt att fokusera på skolarbetet under dessa lektioner. Eleverna säger att de haft otur då de haft många lärarbyten under flera terminer vilket har medfört att det har blivit oroligt i klassen.

Elever i en klass på lågstadiet uppger att det i deras klass förekommer att elever springer runt i klassrummet och stör andra elever under lektionerna. Det är sällan studiero i denna klass uppger eleverna. Eleverna beskriver att det finns elever som sticker pennan i ryggen på andra elever när de ska gå fram och vässa sin penna. Det är så stökigt att andra elever störs i sitt skolarbete ett par dagar i veckan, säger eleverna. Det varierar lite från dag till dag säger eleverna: vissa dagar är det lugnt, andra stökigt. Det är också olika i olika ämnen, säger eleverna. I parallellklassen är det oftast lugnt, där hjälper det när lärare säger till, berättar eleverna. Då blir det tyst och alla kan jobba, enligt eleverna.

Elever i ytterligare en klass på lågstadiet beskriver att eleverna i den klassen sitter med kåpor för öronen för att kunna arbeta under lektionerna. Eleverna berättar att vissa elever pratar högt rakt ut eller rakt över klassrummet med varandra vilket stör andra elever. Det förekommer även att elever går runt i klassrummet och stör andra. Eleverna har svårt att säga hur ofta det är så störande att de inte kan arbeta, det är olika dag för dag, säger de. Det är oftare studiero än inte, men trots det påverkar brister i studieron flera elever så pass mycket att de anser att de inte alltid kan hinna med de arbetsuppgifter som var planerade för lektionen.

Elever på högstadiet beskriver att det finns vissa ämnen där det nästan aldrig råder studiero. Det förekommer högt prat, elever som går runt i klassrummet och elever som spelar på sin Ipad i stället för att arbeta. Detta förekommer i

Beslut

2018-03-05
20 (30)
Dnr 43-2016:4682

vissa ämnen under hela lektionerna trots att läraren försöker säga till, säger eleverna. I ett ämne uppger elever att de nästan inte har kunnat göra något arbete på lektionstid på grund av att ett flertal elever stör. Elever stör bland annat genom att kasta saker i klassrummet och det förekommer högt prat, säger eleverna.

Elevehälsan uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att de fått signaler bland annat via samtal med eleverna om att det inte råder studiero i alla klasser. När Skolinspektionen återger i vilka klasser och ämnen som eleverna uppgett att det saknas studiero i, bekräftar elevehälsan att de också har fått till sig den informationen om nämnda klasser, bland annat vid skolsköterskans hälsosamtal med eleverna. Elevehälsan uppger vidare att det sedan länge är känt för dem att det inte råder studiero i alla klasser på lågstadiet. De uppger att bristen på studiero var orsaken till att klassammansättningen i nuvarande årskurs 2 förändrades inför läsårsstarten 2017/18.

Lärarna bekräftar i intervju med Skolinspektionen den bild som eleverna har lämnat om vissa av klasserna där det inte råder studiero. En lärare beskriver att det är studiero under vissa eftermiddagar i en av klasserna och att det beror på att det då finns en extra resurs i klassen. När resursen inte är på plats är det ofta brist på studiero i klassen, säger läraren. Läraren uppger vidare att det finns en elevgrupp i klassen som har svårt att sitta still under lektionerna och detta påverkar övriga klassen så mycket att det vissa dagar inte alls råder studiero. Eleverna springer runt, välter ner saker och kastar saker omkring sig, säger läraren. Detta förekommer varje vecka, enligt läraren. Läraren uppger att bristen på studiero påverkar eleverna i den omfattningen att de inte alltid kan arbeta med sina uppgifter. Enligt läraren har det varit känt bland lärarna att det i denna klass har saknats studiero i flera år. Enligt läraren kan en bidragande orsak vara att de elever som stör inte har genomgått någon utredning för att se om de är i behov av särskilt stöd.

Lärare som arbetar med de högre årskurserna uppger att det finns ämnen där det inte råder studiero. Det finns elever i klasser i vissa ämnen som ofta kommer sent, som uttrycker sig olämpligt och som pratar högt i klassen. Detta stör övriga elever under lektionerna.

Rektorn säger vid intervju med Skolinspektionen att hon är medveten om att det finns en grupp elever på högstadiet som uppträder olämpligt och stör andra elever. Hon uppger att det för dessa elever har påbörjats åtgärder för att komma till rätta med problemet. Rektorn ger som exempel på olämpligt beteende att elever inte respekterar tillsägelser, sitter i fönstren på lektionstid,

Beslut

2018-03-05

21 (30)

Dnr 43-2016:4682

röker på skolgården och har en som rektor uppfattar det, olämplig attityd till skolan och dess personal.

Rektorn uppger att hon känner till att det finns ämnen där eleverna upplever att det är rörigt under lektionerna och där de har svårt att ta till sig av lärarens undervisning. Denna upplevelse hos eleverna har varit känd för rektorn i ett par terminer.

Rektorn känner även till att det är oroligt i två årskurser på lågstadiet men hon anser att det är på bättringsvägen och att det kommer att vidtas åtgärder för att skapa en bättre situation för eleverna.

Under de verksamhetsbesök som Skolinspektionen genomförde stärks bilden av att det inte råder studiero i alla klasser.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionens bedömning

Mot bakgrund av huvudmannens redovisning, inkommen komplettering och vad som kommit fram vid uppföljningsbesöken bedömer Skolinspektionen att de åtgärder som huvudmannen vidtagit inte är tillräckliga för att Skolinspektionens föreläggande från den 3 februari 2017 ska anses ha följts i den del som avser bristen kring studiero (bristerna avseende trygghet och målinriktat arbete mot kränkande behandling behandlas längre fram i beslutet). Uppföljningen visar att huvudmannen vidtagit vissa åtgärder för att förbättra studiemiljön för eleverna. Skolinspektionen bedömer dock att huvudmannen inte har vidtagit tillräckligt kraftfulla åtgärder för att tillförsäkra alla elever en miljö som präglas av studiero. Det finns fortfarande klasser i olika årskurser där det inte råder studiero. Studieron brister bland annat på grund av att elever pratar högt rakt ut i klassrummen, vandrar omkring under lektioner och ägnar sin tid åt exempelvis I-pads istället för de arbetsuppgifter som det är tänkt att eleverna ska arbeta med under lektionen. Det är stundtals så hög ljudnivå i en eller flera klasser att eleverna känner sig tvungna att ha hörselkåpor på för att kunna koncentrera sig på de arbetsuppgifter som de är ålagda att genomföra under lektionerna.

Skolinspektionens uppföljning visar således sammantaget att de brister som konstaterades i Skolinspektionens beslut den 3 februari 2017 avseende studieron fortfarande kvarstår. De åtgärder som vidtagits sedan föregående tillsynsbesök i verksamheten har inte inneburit att bristerna i studieron

Beslut

2018-03-05

22 (30)

Dnr 43-2016:4682

avhjälppts i sin helhet, utan huvudmannen måste vidta ytterligare åtgärder för att verksamheten ska uppfylla författningarnas krav. Mot ovanstående bakgrund kan Skolinspektionen konstatera att skolenhetens arbete med tillförsäkra alla elever studiero inte uppfyller författningarnas krav.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Borås kommuns verksamhet vid Viskaforsskolan F-9 uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför, på nytt, att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin uppföljning av tidigare beslut kunnat konstatera att det kvarstår brister inom studieron vid Viskaforsskolan F-9. Borås kommun har inte trots tidigare föreläggande kunnat komma till rätta med de allvarliga brister som påtalats inom detta område. Uppföljningen visar att det fortfarande i vissa klasser inte råder studiero vilket påverkar elevernas förutsättningar att ta del av den undervisning och utbildning som de har rätt till.

Bristerna i studieron har nu pågått under lång tid. Lärare, elevhälsa och rektor har känt till bristerna i studieron under en längre tid och att de åtgärder som vidtagits inte har gett önskad effekt i alla klasser där brister i studiero finns. Trots detta har man inte kunnat komma till rätta med bristerna. Den studiemiljö som erbjuds eleverna motsvarar inte de behov och förutsättningar som eleverna har i de olika årskurserna och påverkar elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen. Det är angeläget att bristerna inom detta område snarast rättas till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få, den tid under vilken bristerna redan fortgått och mot bakgrund av de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i

verksamheten, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

Rektorn ska se till att elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål

Motivering till bedömning av brist**Skolinspektionens tidigare beslut**

Skolinspektionen förelade i beslut den 3 februari 2017 Borås kommun att vidta åtgärder för att se till att elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. I beslutet konstaterade Skolinspektionen att elevhälsan endast i begränsad utsträckning bedrev ett förebyggande och hälsofrämjande arbete. Vidare framgick i utredningen att elevhälsan inte varit fulltalig under flera år och till följd av att alla professioner inte funnits på plats inte kunnat arbeta som en samlad resurs. Skolinspektionens utredning visade att elevhälsan inte används

på ett sätt som kan anses leva upp till författningarnas krav om att elevhälsan ska användas som en samlad resurs för främst förebyggande och hälsofrämjande insatser för att stödja elevernas utveckling mot målen.

I Skolinspektionens beslut angavs att Borås kommun senast den 13 september 2017 skulle inkomma med redovisning av vidtagna åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. En sådan redovisning inkom till Skolinspektionen den 13 september 2017.

Huvudmannens redovisade åtgärder

I den redovisning som huvudmannen har inkommit med till Skolinspektionen uppger huvudmannen att flera olika åtgärder vidtagits för att komma till rätta med bristerna i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete.

I redovisningen anges bland annat att specialpedagog och kurator under december 2016 och januari 2017 arbetat med ledarskap i klassrummet. Skolsköterska har arbetat med frånvarorutiner och hälsosamtal. Extra resurs har tillsatts i form av utvecklingspedagog med specialpedagogisk kompetens under läsåret 2016/17.

Enligt huvudmannen har ovanstående åtgärder resulterat i att elevhälsan har påbörjat ett arbete med att ta fram ett årshjul i vilket det ska framgå hur elevhälsoteamet och respektive profession främst ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Då elevhälsan har kommit ikapp med sitt åtgärdande i form av utredningar finns nu möjlighet att arbeta hälsofrämjande och förebyggande, uppger huvudmannen i sitt svar till Skolinspektionen.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

För att komplettera huvudmannens redovisning genomförde Skolinspektionen uppföljningsbesök på Viskafors skolan F-9 den 8, 13 och 24 november 2017. Vid besöket intervjuades elever, lärare, elevhälsan och rektor.

Eleverna berättar i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att kurator har varit ute i klasserna och presenterat sig och då berättat för eleverna att de kan söka upp honom i förebyggande syfte om de har några frågor. Vidare uppger eleverna att om de är oroliga för något eller har behov av att tala med någon vuxen så gör de det med sina föräldrar eller går till en av de två biträdande rektorerna. De säger också att det är svårt att få tag på skolsköterskan, men några av eleverna har varit där på hälsosamtal.

Elevhälsan uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att skolans elevhälsa vid tidpunkten för tillsynsbesöket består av skolsköterska, skolpsykolog och en kurator som köps in vid behov. Det hälsofrämjande och

förebyggande arbetet som elevhälsan uppger att de genomfört senaste året är två föreläsningar för lärare om hur de i sin yrkesroll kan bemöta elever med särskilda behov. Skolsköterskan säger att hon har genomfört hälsosamtal enligt basprogrammet, men för övrigt endast haft utrymme för åtgärdande arbete. Utöver dessa åtgärder har inget förebyggande eller hälsofrämjande arbete genomförts, uppger elevhälsan. De uppger vidare att det inte bedrivs något teamarbete mellan lärare och elevhälsan vid till exempel extra anpassningar och särskilt stöd eller i värdegrundsarbetet.

En lärargrupp uppger i intervju vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att det inte finns någon fungerande elevhälsa på skolan, men att kurator på förekommen anledning har varit i vissa klasser och genomfört observationer. Lärarna säger att värdegrundsarbetet sköts av studie- och yrkesvägledaren som genomför teman kopplade till värdegrundsarbetet i olika klasser. Lärarna kan vid intervjun inte ge något exempel på hälsofrämjande eller förebyggande arbete som genomförts av elevhälsans sedan tidpunkten för Skolinspektionens tidigare beslut i februari 2017.

En annan lärargrupp uppger att förutom hälsosamtal har elevhälsan arbetat fram en frånvarorutin. Trygghetsgruppen, där kurator ingår, har skickat ut en elevenkät med frågor om trivsel, säger lärarna.

Rektorn uppger att det årshjul som elevhälsan arbetat fram vid tiden för Skolinspektionens uppföljningsbesök ännu inte har sjösatts vilket innebär att de planerade åtgärderna inte har genomförts.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklass och i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinsk, psykologisk och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s.277) anges bl.a. följande: elevhälsans fokus ska inte vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv.

Skolinspektionens bedömning

Mot bakgrund av huvudmannens redovisning, inkomna kompletteringar och vad som kommit fram vid uppföljningsbesöken bedömer Skolinspektionen att de åtgärder som huvudmannen vidtagit inte är tillräckliga för att Skolinspektionens föreläggande från den 3 februari 2017 ska anses ha följts i den del den avser elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Uppföljningen visar att elevhälsan vidtagit vissa åtgärder som får betraktas som förebyggande och hälsofrämjande, men att elevhälsan fortfarande inte används främst för förebyggande och hälsofrämjande insatser. Av intervjuer med elever, elevhälsan, lärare och rektor framgår att elevhälsan endast i begränsad utsträckning bedriver ett förebyggande och hälsofrämjande arbete. Elevhälsans representanter berättar i intervju att elevhälsan inte varit fulltalig under flera år och till följd av att alla professioner inte funnits på plats inte kunnat arbeta som en samlad resurs.

Elevhälsan och lärare beskriver i intervju med Skolinspektionen några förebyggande insatser som genomförts men trots att det på skolan finns en problematik med bristande studiero i flera klasser kan elevhälsan och lärare inte redogöra för något övergripande målinriktat och förebyggande arbete som elevhälsan utför för att skapa studiero för alla elever på Viskaforskskolan.

Skolinspektionens uppföljning visade således sammantaget att den brist som konstaterades i Skolinspektionens beslut den 3 februari 2017 fortfarande kvarstår. De åtgärder som vidtagits sedan föregående tillsynsbesök i verksamheten har inte inneburit att bristen avhjälpes, utan huvudmannen måste vidta ytterligare åtgärder för att verksamheten ska uppfylla författningens krav att elevhälsan främst ska användas förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Mot ovanstående bakgrund kan Skolinspektionen konstatera att skolenheten inte använder som elevhälsas professioner i enlighet med författningens krav.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap.10§ skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27§ första stycket skollagen förenas med vite.

Beslut

2018-03-05
27 (30)
Dnr 43-2016:4682

Som Skolinspektionen redovisat ovan uppfyller Borås kommuns verksamhet vid Viskaforsskolan F-9 fortfarande inte skollagens krav. Borås kommun föreläggs därför, på nytt, att fullgöra sina skyldigheter och vidta de åtgärder som beskrivs ovan för att avhjälpa bristerna.

Av utredningen framgår att det fortfarande finns brister avseende elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Uppföljningen har visat att ett visst förändringsarbete har skett sedan Skolinspektionens föreläggande den 3 februari 2017 för att elevhälsan ska användas mer till förebyggande och hälsofrämjande insatser. De åtgärder som huvudmannen vidtagit för att komma tillrätta med bristerna har dock inte gett tillräcklig effekt. Detta innebär att författningarnas krav om att elevhälsan ska användas främst förebyggande och hälsofrämjande inte uppfylls.

Mot denna bakgrund, och då bristerna nu funnits under en längre tid, och har betydelse även för möjligheterna att komma till rätta med de övriga bristerna som påtalats i detta beslut, är det angeläget att konkreta åtgärder vidtas för att snarast rätta till bristerna inom detta område. De åtgärder som hittills vidtagits kan inte anses kraftfulla nog. Av dessa skäl bedömer Skolinspektionen att föreläggande bör förenas med vite.

Avhjälpta brister i verksamheten

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Borås kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte har framkommit annat än att Borås kommun vidtagit tillräckliga åtgärder för att bristen ska anses avhjälpd. Denna bedömning görs utifrån huvudmannens skriftliga redovisning till Skolinspektionen samt de uppgifter som framkommit i intervjuer av såväl elever som personal vid uppföljningsbesöket.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Borås kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte har framkommit annat än att Borås kommun vidtagit tillräckliga åtgärder för att bristerna ska anses avhjälpd. Denna bedömning görs utifrån huvudmannens skriftliga redovisning till Skolinspektionen samt de uppgifter som framkommit i intervjuer av såväl elever som personal vid uppföljningsbesöket.

Beslut

2018-03-05
29 (30)
Dnr 43-2016:4682

På Skolinspektionens vägnar

Maria Wassén
Avdelningschef

Gerd Pålsson Berg
Föredragande/utredare

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Beslut

2018-03-05

30 (30)

Dnr 43-2016:4682

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.